

Budapest

József-körut 29. sz.

A KÍTARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASARNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kírtartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 49.452/902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. titkár és ügyész.

Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *szigeti Barthos Andor* m. k. kereskedelemügyi titkár, *Fábián Lajos* mérnök, *Horváth István* mozdony-főszereplő, *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Sándor Márkus* máv. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset ellen biztosítva, még pedig:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalékos szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálzási segély fizetetik ki. Maga a tag, nevének elhalálozása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálzási segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kírtartás« című hetilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40. fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj czimén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Választmányi ülés. Egyesületünk helyiségeiben f. hó 14-én délelőtt 8 órakor választmányi ülést tartunk és felkérjük választmányi tagjainkat, hogy azon lehetőleg teljes számban megjelenjen szíveskedjenek.

Tagsági díjak befizetése. Kecskeméti tagjainkat felkérjük, hogy tagsági díjaikat minden hó 8-áig Somody Imre urnak átadni szíveskedjenek.

Pénztárvizsgálat. Folyó évi november hó 29-én a felügyelő-bizottság egyesületünknek pénztárát és könyveit megvizsgálván, az eredményről az alábbi jegyzőkönyvet adta ki:

J e g y z ő k ö n y v. Felvétellett Budapesten, 1902. november 29-én.

Tárgy:

A »Kitartás« kölcsönösen segélyező országos egyesület pénztárának és könyveinek megvizsgálása.

Alulírott felügyelő-bizottsági tagok a mai napon az egyesület helyiségeiben megjelenvén, meggyőződést szereztek arról, hogy az egyesületi vagyon helyesen és rendszeresen kezeltek, és hogy az elszámolt és tételről-tételre az eredeti bevételi és kiadási okmányokkal összehasonlított összegek szakszerűleg elkönyveltettek.

Kmft

Horváth Antal

f. b. t.

Putnoky István

f. b. e.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 48. számában kimutatott segélyösszeg 41.350 korona.

Ujabb segély:

605. V. Kovács József, távirida-felvigyázó, Budapest, a tag halála után 1000 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 48. számában kimutatott segélyösszeg 16.676 korona 66 fillér.

Egy levél.

„Olvastam azon cikket, mely a fizetésrendezésről szólna, mert igazában nem szól róla és igaza van szerkesztő urnak, hogy a mit irnak az ujságok, az csak a szegény emberek bolondítására jó. . .“

Ezzel kezdte egyik tagtársunk hozzám intézett levelét. Azután folytatja: . . . „ön szépiteni akarja a dolgot, tudom; a mit cikkébe belevont, hogy a felsőbbtség szíven hordja sorsunkat . . . a felsőbb hivatalnokok nem a mi javunkon dolgoznak, hanem megrontásunkra igyekeznek. Tehetnének sokat értünk, de nem tesznek. Az alantasabb hivatalnokaiknak azt mondják, hogy büntessenek minket, hisz munkást kapnak eleget; ha kell, hozunk külföldről. . .“

Ez a tagtársunk a ki így ír, kocsitisztító minőségben van a máv-nál alkalmazva.

„ . . . tudja ön magyarázat nélkül is, hogy milyen a mi helyzetünk. . .“

Azután elmondja, hogy két korona negyven fillér napidíjuk van. „ . . . az éhenhalásra sok, a megélhetésre kevés . . .“ és hogy minden csekélységért büntetik őket, „ . . . mert a felsőbbtség úgy hordja szíven a mi sorsunkat, hogy családunk éhen haljon. El kell hogy züll-

jenek gyermekeink, mert nincs miből nevelni őket, az anyának is dolgozni kell, hogy mindenkinek jusson egy darab kenyér. A gyermekeket persze az utcza neveli fel és ezt mind a vasut teszi. . . Elhiheti nekem, hogy mi köztünk is van értelmesebb ember, habár csak szegény munkások vagyunk. Mi csak egy kis javítást kértünk, nem erőszakoskodtunk, mégis azt felelték az urak, ha nem tetszik, menjenek, jön más, százával. Igaz, hogy sokan vagyunk, de azt számítjuk, ha már dolgozunk, keserves látni, hogy családjainknak mégis jóformán nincs mit enni . . . azért irtam, hogy elpanaszolhassam egyszer a sorsunkat, a mint szívem diktálta. . .“

Jól tette, ha elpanaszolta, én pedig tovább adom ezt a panaszt, hogy azok is meghallják, akiket illet és mérlegeljék, hogy mi az igazság benne és mennyi esik az elkeseredés rovasára és megteszem hozzá a magam megjegyzéseit is.

A levél kezdetére visszatérve, most is csak azt mondhatom, hogy a vasuti alkalmazottak fizetésrendezése meg fog történni, de hogy mennyire fogja kielégíteni a jogos igényeket és mennyi csalódásnak lesz kuforrása, arról ma még korai dolog volna beszélni. Nem akarok én szépitni semmit, midőn a felsőbbtség

jóakarataról beszélek és ebből a levélből csakis az életviszonyok sanyarusága által teremtett elkeseredés beszél akkor, ha általánosságban rosszakarattal vádolja azokat az intéző köröket, a melyeknek kezei épúgy meg vannak kötve bizonyos szabályokkal, mint bármely egyes emberé, a jövedelmek hovaforrásánál a felsőbbségnek is szigorúan meg vannak szabva a kiadások határai és a legjobb akarattal sem fordíthat valamire többet, mint a mennyt arra előirányoztak.

Abban azonban igaza van, hogy egyesek tulkapásai néha érzékenyen megkárosítják a szegényebb alkalmazottakat jogtalan vagy tulszigorú büntetések kiszabása által. Ilyen nagy testületnél azonban, mint a vasut, lehetetlen minden tulkapásnak elejét venni, mert azok rendszeren nem is jutnak a felsőbbség tudomására.

A levél többi része szomorú igazság. Hasonló sorsban osztoznak még számtalanan, kikerül a levélírónak nincs tudomása. Az igaz, hogy két korona negyven fillér nagyon csekély összeg arra, hogy abból a megélhetés a legyszerényebb igények mellett is biztosítsák, de vannak emberek, akik még ennél is csekélyebb keresettel bírnak, daczára annak, hogy olyan szellemi munkát végeznek, a mely sokkal fárasztóbb, mint a levélíró foglalkozása. A nyomoruság tehát sokaknak — érdemtellenül bár, — de közös sorsa. Az emberek ezen szerencsétlen helyzetének megoldásán sokan fáradoztak és fáradoznak ma is, mindeddig azonban — sikertelenül. Ennek egyik hátráló oka főleg az is, hogy a segélyre szorulókat mindent másoktól várnak, a nélkül, hogy saját javuknak előmozdításánál maguk is közreműködnének. Más országokban mindenütt a munkások szervezett csoportjai, daczára filléres keresetüknek, meglehetősen jólétnek örvendenek; mert közös erővel apró adakozásokból nemcsak keresetnélküli tagtársaiknak biztosítják a megélhetést, de az összesek számára is oly alapot teremtenek, mely őket az élet esélyei ellen biztosítja.

Nálunk ez nincsen így. Közönyös nébánonomsággal találkozik az emberlépten-nyomon. Beosztás nélküli költekezés, a jövő semmibevevése, a gyermekek ferde nevelése és a családról való gondoskodás teljes hiánya napirenden van.

Hogy ne mást említsek, a múlt napokban történt balesetek a legjobb bizonyosságai előbbi szavaimnak.

Hét ember közül egyetlen-egy sem volt biztosítva, daczára annak, hogy foglalkozásának veszélyessége naponta arra intette.

A „Kitartás“ létesítése egy önzetlen emberbaráti érzelmektől áthatott férfiúnak eszméjéből eredt. Csekély javadalmazásu, szegény emberek számára létesült, de tagjainak nagyobb része mindamellettt közepeskeresetű emberekből áll. És miért van ez így? Mert épen a kis keresetű ember sokkal előbbre helyezi saját „én“-jét jólétének és családja jövőjének. Neki többet ér ma az ő bora vagy pálinkája mint az, hogy hozzátartozóit a jövő bizonytalanságától megóvja: lemondván arról a sok esetben idegtompító és züllésre vezető káros élvezetről. A levélíró feleljen nekem arra, hogy hányan tagjai a mi egyesületünknek, vagy más jótékony intézetnek, kik vele egy foglalkozást üznek?! Pedig ha az egyik belátta, hogy szükségése van reánk, miért nem látja be azt a vele egy foglalkozásu társa? Mert nem egymással, hanem csak egymás mellett, vagy sokszor egymás ellen haladnak az élet utain és nem keresnek vagy nem is akarnak vezetőt, a ki őket a helyes irányba terelné, aki érdekeiket meg tudná óvni.

Egész ilyen testületek érdekszövetsége csak annyiból áll, hogy összekerülnek valahol akkor, ha már tűrhetetlen a sorsuk és megiratnak idegen, legtöbb esetben kívánságaikat meg sem értő ember által, egy jó, vagy kevésbé jó kérvényt, azt testületileg átadják a felsőbbségnek és azt gondolják, hogy ezzel megtettek mindent, amit tenniök kellett.

Pedig hát nem tettek még semmit. Nincs a ki megmagyarázza a kérvényezőök helyzetét, nincs a ki utánna járjon a dolognak és feltárja az igazságot, a mi rendszeren épen az orvoslásra szánt kérvényben legtöbb esetben helytelen és rosszul alkalmazott érvekkel van támogatva, azután pedig csodálkoznak és méltatlankodnak az elintézésen!

Ha már most a közös munka által egymásra utalt emberek is csak ennyire törődnek sorsukkal, saját és családjaik jövőjével: akarahatnak-e azok többet a tőlük távolabb álló felsőbbségtől? Tehetnek-e jogosan szemrehányást sorsuk mostohaságáért másnak mint első sorban önmaguknak?

Azt hiszem, hogy nem. Az anyagi és azt hiszem a szellemi jólét elérésére megmutattuk számtalanszor az utat és figyelmeztettük a magasabb értelmiség köré való tömörülésre, hogy szükség esetén tanácsosal és segítséggel szolgálhassunk, ha mint tagtársak hozzánk fordulnak; de még ilyen testületekben levő tagjaink is azt gondolják, hogy mindennek eleget tettek azáltal, ha tagsági díjaikat befizették.

Akkor azonban ne csodálkozzanak azon, ha ilyen testületek bajai csak átmenő fölületességgel érintik az emberek lelkét, mert messze állanak tőlük. A kik azonban köztünk vannak, a mi zászlónk alá sorakoztak, azok sohse féljenek attól, hogy elszigetelve állanak akkor, mikor a szükség beköszönt rájuk.

A konyha és a francziák.

A tizenhatszadik század egész irodalmat teremtet, mely a konyhával foglalkozott, s ha a szakácskönyveket összeszámítanánk, kétségkívül azok kétharmadát e korból valónak fognánk találni. Az inyenczek lapokban és könyvekben terjeszték tapasztalataikat és felfedezéseiket, sőt még költeményekben is dicsőíték a konyhát; Ducercean 1720-ban a »Ravigote«-ról, egy zöld mártásról verset írt. Le Bas (1758-ban) még tovább ment, ő verseit, melyek szakácskönyvi utasításokat tartalmaztak, zenére tette, és szerzeményeit udvari hölgyeknek ajánlotta azon óhaj kifejezése mellett, hogy énekeljék e dalokat alárendeltjeiknek, hogy azok a mártások és ragout-k készítésének módját elsajátítsák. Tiphaine de la Roche (1760-ban) a dinnyét az asztalra felrakott különböző fűszerek segélyével akként tudta átalakítani, hogy annak fűrj, szalonka, hal, narancs, vagy pedig ananász ize volt. Ez időben mindent geléek-, bouillisek- és consoméekké alakítottak át, mert a rágást nem találták illédelmesnek. És amily gondot fordítottak az étkekre, ép oly figyelmet tanúsítottak a pincze iránt is, minek folytán a borok kitűnőek voltak.

Az étvágy kezét fogva haladt a könnyen éléssel, a század szellemével, melynek hatása alatt a legnagyobb szellemek meghódoltak a jó asztal élveinek. Crebillon többnyire ingadozó állapotban kelt fel az ebédől, Louis Racine az asztalnál elveszté szellemét, a kávé és likőrök mértékletlen élvezete megrövidíté Maupertius napjait, és Montesquieu nem átalja azt irni Deffaud asszonynak, hogy semmi könyv és semmi tanulmány nem pótolhat neki egy negyedórát a Broncasnál élvezett pompás vacsorák idejéből. Diderot folytonosan elrontott gyomorról beszél leveleiben, és Fontenelle még kilenczvenkilencz éves korában is birokra kelt az evésben vendégeivel. A példa ragadós volt és a francziákat csakhamar mindenfelé utánozták. Brühl gróf, a hatalmas miniszter, 100—150 fogást hordatott fel, M. de Conflans egy katonai lakománál lehuzta csizmáját s borral töltetvén azt meg, egy hajtásra kitta. Poniatowszky Szaniszlónak olyan serlege volt, melybe egy liter fért; ezt a lakoma végén minden vendégnek ki kellett innia. Persze, hogy sokaknak életükbe került ez a tréfa, mindazáltal Lengyelországban becsületbeli dolognak tartatott részegnek lenni.

A tulzást legmélyebbre vitte Margon abbé, aki egy napon a regensztől 3000 livresnyi ajándékot kapván, azonnal elhatározta, hogy azt egy ebédre fogja költeni, melyet St. Clouban rendezni megengedtek neki. Itt aztán a legapróbb részletig hűségesen utánozta a Petronius tudósításai: folytán történetileg nevezetessé vált Trimalchio-lakomát, s a regens, aki öt munka közben meglepte, kijelenté,

hogy hasonlót soha sem látott. Dublinban sir Irwing 1781-ben egy ebédet adott, melynél a csemegében grosse piece gyanánt Gibraltár ostroma volt czukorból előtűntetve. A sziklák, ágyuütegek, ostromlók, szóval minden nagyszerűen volt kiállítva, és az egész tréfa csak 33.750 livresbe került. Méltó párja volt ennek azon kalács, melylyel II. Agost lengyel király uralkodása alatt a Varsó és Willanow közti táborban vendégelték meg a harcosokat. Öt tonna lisztet hoztak e célra Franhonból, egy tonna tejet, ugyanannyi vaját és élesztőt és 4800 darab tojást használtak el hozzá, külön sütökemenczét építvén a harmincz láb hosszú és tizenöt láb széles szörny-sütemény számára.

XIV. Lajos dicső napjai után a Párisba ment idegeneknek csak kevés alkalmuk volt inyencz vágyaik kielégítésére. Meg kellett elégedniök a csapszékek konyhájával, amely a legtöbb esetben rossz volt. Voltak ugyan egyes vendéglők, hol table d'hôte lehetett ebédelni, azonban ezekben is csak a legszükségesebbek voltak kaphatók. A vendégségadások privilegizált egyéneknek voltak megengedve, s aki egy barátját meg akarta hívni ebédre, annak előre kellett megtennie intézkedéseit. Ilyen privilegizált egyének néhányának neve meg van örökítve, még pedig oly ételek nevében, melyek általuk lettek híresekké.

A tizenhatszadik században is lehetett a vendéglősöknél kisebb zártkörű társaságokat találni. Ezek közönségesen délután két óraker érkeztek és különös neveket viseltek. Ott volt a Gobe Mouche, hol a finom inyenczek gyűltek össze, a le caveau, hol a könnyed társalgás és a tréfa volt a vonzó, ez utóbbi társaságban nevezetes személyiségek vettek rész. Alary abbé Entresol név alatt (az összegyülekezés helyéről így nevezve) angol mintára egy kis klubot alakított, hol barátait és előkelő egyéneket fogadott, de ahol csak teát, likőröket és citromlevet lehetett kapni. Az ebédeknél különben sokkal felkapottabbak voltak a vacsorák, melyeken a szép nem, amely nem állott evési kedv dolgában a férfiak mögött, szintén részt vett. Mert a 18-ik század fiatal hölgyei nagyon pákosztosok voltak. Ennivalót és bort rejtegettek szekrényeikben, hogy minden időben falatozhassanak. XIV. Lajos Trianonban és Choisyban sülyesztőket alkalmazott, melyeken teljesen megterített asztal tolatott fel a szobába, ahol aztán az inasok akadályozó jelenléte nélkül lehetett vacsorálni. Szaniszló lengyel király, aki bár jó asztalt tartott, mértékletesebb volt, és az irodalmi ebédeket divatba hozta; ugyanigy járt el, csak hogy nála a terített asztalt a padlatról eresztették alá. Rohan herczeg, Mária Terézia szigorúsága daczára is meghonosítá Bécsben a francia divatu vacsorákat, melyek a jó bécsiekre olyan hatással voltak, hogy a császárné kénytelen volt a francia nagykövet visszahívását kieszközölni, nehogy befolyása teljesen semmivé legyen.

Nem csoda, ha e dobozódások, melyek csaknem kivétel nélkül erkölcstelen üzelmek palástjával szolgálnak, Montesquieut, aki pedig különben nem nagyon idegenkedett a jó vacsorától, azon nyilatkozatra bírták, hogy: »Le dineé tue la moitié de Paris et le souper l'autre.« Az ugynevezett »petits soupers«-ek főmótora a regens volt, aki elkergette szolgálait és vendégeinek élére állva, maga főzött azokkal. Igen ügyes levén e foglalkozásban, barátai mindegyikének valami szakácsremeket kelle készíteni. XV. Lajos rendkívül

sokat evett, az asztal volt az ő gondolatainak tárgya, mely sok aggodalmat okozott neki, mindig újabb és újabb inyencségekben törvén a fejét. Koronás kortársai e részben nem maradtak mögötte, majdnem valamennyien találtak ki új ételnemeket, melyeket aztán különbözőképp neveztek el; így a Mirepoixfürjek a hasonnevű marsaltól, a volt au vent de Nesle Nesle marquistól van elnevezve; Pompadour asszony a szárnyas filet-t »à la Bellevue« találta fel, míg XVIII. Lajos még provencei gróf korában a »potage à la Xavier« készítési módjával örvendezteté meg a gyomor rabszolgáit. Egy a híres szépség nevére keresztelt csemegének, az »Epigrammes de volaille à la Pompadour«-nak mulatságos eredete volt. Midőn a szép hölgy egykor egy gazdag, de együgyű bankárt megvendégelne, elbeszélé neki, hogy közelebb ebéd alatt egy költő csemege gyanánt pikáns epigrammokkal kedveskedett neki. A bankárnak haza érve első dolga volt megleczkézni szakácsát, a mért nem talál neki is epigrammokat. A félreértés kiderült, s az epigramm nevet a csemegének adták.

XVI. Lajos uralkodása alatt a párisiak szerettek a szabadban mulatni, és étkeiket a Guingenekben költék el, melyek tágasabbak voltak, s hosszú asztalok mellett egyesíték a vendégeket, akik egy fuvola és egy hegedű hangjai mellett nem ritkán táncoltak is. Páris falain kívül voltak vendéglők, szállóval befuttatott pavillonok, melyeket courtillesnek neveztek. Leghíresebb volt ezek közt a Ramponeaux uram csapszéke, mely »le tambour royal dans la basse Courtille des porcherons« nevet viselt, s úgy vendéglőse, mint borának olcsósága és zamata miatt felettébb kedvelt vala.

A tizenhatszázadik század nagy evőivel és ivóival feltűnő ellentétben állott I. Napoleon. Életmódja, hódító hadjáratai, melyek alkalmával táborban élt, voltak okai, hogy rosszul és rendetlenül evett, mindazáltal úgy volt berendezve tábori konyhája, hogy ha kedve tartotta, azonnal kaphatott kávé, szárnyast vagy cotelletet. Előtte elvesztett időnek tetszett az, mit az evésre fordított, s innét van, hogy kedvencz étele a babsalátán kívül nem is volt; bort sem ivott többet egyszerre félüvegnél, azt is vízzel keverve. Még Szent-Ilona szigetén is, hol pedig meglehetősen hosszú volt az idő, nagyon röviden étkezett, és egész életében követte azon mondását, hogy naponként 3 frank teljesen elegendő egy ember étkezésére. Mindazáltal vendégeit finom étkekkel tudta megvendégelni, és neki nem egy reformot köszönhet a szakácsművészet Franciaországban. Szakácsa, Le Guipierre híres volt saját szakmájában, és számos meglepetést tudott a vendégeknek szerezni.

Cambacéres nem kevésbé szerette a vendéglátást és a jó asztalt. E részben támogatta őt Rigrefeuille marquis, aki az előbbinél csaknem czerimóniás- és főudvarmester minőségében élt. Az inyenczek almanachja őt nevezi a gourmandok királyának, aki úgy tudott találni, hogy észrevétlenül a legjobb falatok saját tányérjára jutottak. Cambacéresnek különben méltó társa volt e terepen Talleyrand, ki előtt semmi sem volt drága, s aki értette a módját, olyan szakácsokat gyűjteni maga köré, akiket szakmájukban geniéknek lehetett nevezni. Büszkeségét és becsvágyát képezé: megalapítani a francia konyhának azon hírét, melylyel az ma is bír. A konyha királya, Caréme, tizenkét évig volt Talleyrand szolgálatában,

A konyhászati tér előmenetelével kezdet fogva

fejlődött a konyha irodalma is. A már említett almanach már 1813-ban megindult, és szerkesztője Grimaud de la Regnière olyan inyencz volt aki havonként vagy 12 ezer frankot költött konyhájára. Az ő 22 ezer példányban elterjedt almanachjának ellentéte volt a szegény ördögök almanachja, kiknek babot, burgonyát, gesztenyét, sört és olcsófajta bort ajánlott a szerkesztő, Grimod. Cades de Gassicome előbb ügyvéd, gasztronómiai tanfolyamot nyitott, s könyvet is tett közzé; Genlis asszony irónói kötelességei mellett nem hanyagolta el háziasszonyi kötelességeit sem, s bár az 1810-ben kiadott »Maison rustique« című szakácskönyvére büszke volt, főbüszkeségét képezte, ha a tűzhelynél találták. Anyyira népszerűek voltak a konyhászati művek, hogy Byron az ő »Childe Herold«-jának sikerét a »tökéletes szakácsnő« című könyv által elért sikerrel hozta párhuzamba. XVIII. Lajos olyan étlapot talált fel reggelihez, minőt Grimaud sem tudott és két württembergi hercegnő, akik akkor Párisban éltek, legnagyobb gyönyörüket abban lelték, hogy Cuviernél burgonyát sütöttek a Gardin des plantesben, s azzal kinalgatták a közönséget.

Mindezen és egyéb nagy szellemek egyik vagy másik ágában a szakácsművészetnek kitűnők voltak a szerint, amint egyik vagy másik ételnem készítése iránt viseltettek hajlandósággal. Mindnyájan a gyomor érdekében működtek, s ez mindig a leghálásabb és a legnépszerűbb volt, kivált a francziáknál, ahol még a szegény ember is csak azért dolgozik, hogy jól ehessék, a többivel nem törődik. Így aztán oda fejleszték a francia konyha tökélyét, hogy az III. Napoleon dobzó udvaránál felülmúlt minden képzelhető és elnyelte a francia császárság jövedelmeinek legnagyobb részét.

Közlemények kertmivelés és mezőgazdaságról.

Mühle Vilmostól Temesvárott.

Sövénycsemeték.

Eleven kerítés létesítésére, házak, gyümölcs- és szőlőkertek, udvarok bekerítésére, szántóföldek határolására, töltések megerősítésére stb.

A sövénycsemetéknek hivatlan emberek és állatok elleni védelem céljából való ültetése felette czélszerű és mindenki által mentől előbb foganatosítandó. Egy eleven sövény, eleven kerítés kétségkívül védelmül szolgál, további költség nélkül számtalan évig tart és a környéknek életet, a tájnak pedig szebb képet ad; az évi vagy 2 évi fahulladék pedig felhasználható. Mindig magról nevelt és iskolázott csemeték ültetendők, melyek nem eresztenek mellékajtásokat, mint azt a vadon ázott hajtások teszik. Sövényül sokféle fanemüeket használunk, u. m.: Akác, Gleditschia, Maclura, Myrabolan, Mahaleb Jávör, vadrózsa, galagonya, borbolya, sóskacserje és somfát, de minden helyre nem mind alkalmasak. A legjobb és nálunk leghasználtabb faj az Akác és Gleditschia, újabb időkben a Maclura, melyek tulajdonképen a legjobb és legszebb kerítéseket képezik, de jó a török Mahaleb meggy, mely a szagos pipaszarakat szolgáltatja és a Myrabolan szilva is, mely utóbbi némelykor a hernyók falánkságától igen sokat szenved, de sok gyümölcsöt hoz, melyekből

jó pálinka égethető és Franciaországban nagyon tenyésztetik. A galagonya ugyan a legszebb sövény-csemetéknek egyike, de csak északi tájakra, mint Schlesswig-Hohlstein, Dánia stb., hol általánosan tenyésztetik. Magyarország részére nem alkalmas, mert a hernyók petéinek fészke lesz, miért is annak ültetését kerülni kell. Borbolya-sóskacserjét nem szabad gabonaföldekre kiültetni, mivel azon nagyon könnyen rozsdá képződik, míg többi fajok minálunk nagyon lassan fejlődnek. Az első helyen említett faneműek, a Maclura, Akác és Gleditschia tehát a legjobbak.

Az ültetés ősszel vagy tavasszal történik mélyen ásott talajban.

Bekerítésre 2 sorban 5 darab ültetendő folyó méterenként, így tehát 10 darab; közönséges kerítésre elegendő egy sorban folyó méterenként 6–8 darab csemetét ültetni, melyek 3 szemre visszanyesve az első évben tisztán tartandók és néhányszor megkapálandók. A második év tavaszán az ültetvények még egyszer jól visszanyesendők; úgy, hogy csak 30–40 % magas maradjon, a harmadik évben 50 % magasságra s így tovább. A minden évi téli vagy tavaszi nyésés elősegíti a tömött növést, fiatalítja a régibb ültetvényeket és azt szorosán együtt tartja. A magnak állandó helyre való vetése kevésbé ajánlható és nem olcsóbb, mivel a fiatal csemeték az első évben gondos ápolást és tisztántartást igényelnek és azokból sohasem lesz oly szép egyenlő sövény, mint az átültetett csemetékből. Jobb ha a magot kertben ágyba vetjük, a csemetéket ott 2 éven át állani hagyjuk és csak azután ültetjük ki; még jobb azonban az egy éves csemetéket kertben, sűrűn egymás mellé, és csak a második évben a kijelölt állandó helyre kiültetni.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A madarak életkora. Az állatok közül talán a madár a leghosszabb életű. A hattyu, némelyek szerint, háromszáz esztendeig is él. Neumann német zoológus erre példát is említ. Ilyen nagy kort ér meg a sas és a keselyű. Egy keselyű, melyet 1706-ban kerítettek kézre, 1824-ben döglött meg, tehát száztizennyolcz évig élt a fogságban. Naksonál Laaland szigetén 1831. április 15-én egy királysast ejtettek, amelynek nyakán érczlánczczal oda fűzött kis bádogpalaczkot s ebben czédulát találtak, dán nyelven irt következő följegyzéssel: »Elfogták és ismét szabadon bocsátották 1792-ben Andersen R. és C. Bölö a Falsteren, Dánia.« A holló is igen hosszú életű, szájhagyomány szerint él két száz-háromszáz évig is. A kanárimadár, amely nálunk egész szobai madárrá lett, itt él tizennégy-tizenkilenc évig, de valódi házájában, a Kanári-szigeten, sokkal tovább. A szabadban élő madár sokkal tovább él, mint a fogságban levő. Ez különösen azokra a madárfajokra áll, melyeknek a szabadban olyan életmódjuk van, hogy a megfelelő legszükségesebb életfeltételeket a fogságban egyáltalán nem, vagy csak fogyatékos mértékben adhatjuk meg nekik. Ilyenek például a fecskék, továbbá a kuszók rendébe tartozó madarak. Általában a rovarvők nehezebben élnek meg a fogságban, mint a husevők és a magevők.

Az emberi bőr kidolgozása. A Progrès Médical legutóbbi száma írja: Az emberi bőr kidolgo-

zása és ipari felhasználása nem tartozik a mesék világába. Így 1817-ben, mikor Delillet, Virgilius Georgicájának fordítóját bebalzsamozták, a balzsamozást végző orvosok a költő bőrének két jókora darabját egy francia ügyvédnek ajándékozták, aki a bőrt kidolgoztatta és egy Virgilius-fordítást kötött belé, amely jelenleg a valenciennesi városi könyvtárban van. Ugyancsak emberbőrből készítve, még pedig a Pranciniéből, két pénzárca van a valenciennesi muzeumban elhelyezve. A prágai városi muzeumban pedig egy dob látható, amely állítólag a Ziska bőrével van bevonva.

Sajátságos kedvtelések. Egy francia lap unatkozó munkatársa érdekes adatokat böngészett össze kis- és nagyemberek bogarairól. E szerint Venczeszláv cseh király abban találta legnagyobb gyönyörűségét, ha télviz idején mezitláb sétálhatott a frisen hullott, ropogós havon. XIII. Lajos francia királynak kedvtelése volt a hamispénzverés. Az is rendes szokása volt, hogy környezetében mindenkit saját keztyüs kezével borotvált simára. Ha már betelt a figaróskodással, hát ott volt még a kötéverés, sőt a pecsenyeforgatás művészte is. Egy XV. Lajos-korabeli francia nemes világért sem maradt volna el a gyakori kivégzésről. A hírhedt Grévetéren 1757 márczius 28-án végezték ki Daiment, más néven Ördög Róbert-et, a ki három hónappal előbb gyilkos merényletet követett el a francia király ellen. A gonosztevőt bírói ítélet alapján lovakkal tépették szét s már javában folyt e rémes művelet, midőn izzadtan, lihegve érkezett meg az excentrikus nemes s öklével tört magának utat a bámész néptömegben. A hóhér ezt látva, felbeszakitotta munkáját s vigyorogva kiáltá:

— Bocsássátok ide ezt az urat! Il est amateur! (Ö amatőr!)

Moriani, az egykor híres énekes, csak akkor tudta elragadni gyönyörű énekével a közönséget, ha burnóttal jól tele tömte az orrát. — Taldoni, egykor kedvelt énekesnő csak akkor tudott megfelelni a hozzája fűzött várakozásoknak, ha előbb ihletet meritett — a likőrös üvegből.

A halálraitélt étvágya. A moundvillei siralomházban várja a halált State Henry néger, akit gyilkosság miatt ítélték halálra. Egy hónapi ideje van még s ezt alaposan kihasználja. Eszik, iszik, mint egy gödény. A minap például ezt a rendelést adta s börtönfelügyelőnek:

Tisztelt uram!

Nem valami jól érzem magam s ezért mai ebédemre csak ezeket kívánom: egy pint osztriga, egy font vesepecsenye, egy font vagdalt hus, gombával, spanyol hagymával, káposztával és szeletelt paradicsommal, azonkívül egy üveg savanyított ugorka, egy üveg befőtt barack, egy font angol dió, egy doboz szardínia, francia sajt és fekete kávé. Mára ennyi az egész.

Rózsaaratás Kis-Ázsiában. Az ideai rózsaraatás Kis-Ázsiában ezidén majdnem 60%-kal csekélyebb, mint a múlt évben volt. Mivel Bulgáriában a rózsaraatás szintén nem a legkedvezőbb eredményű, a brussai rózsao-laj-termelők igen magas árakat remélnek czikkükért. Jelenleg török czégek muskalonként 25–27 piasztert ígérnek. Az eladók azonban még igen tartózkodók, mert azt remélik, hogy még magasabb árakat fognak elérni.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A varázsgyűrű

(Regény.)

— Sz. E. után T. V. —

(Folyt.)

A mi ezután történt, az a pillanat műve volt. Én az asztal végénél álltam. Lajos az egyik oldalon állott, míg Watson bambán rábámult, pisztolyát az asztalra téve. Az iratoknak forgatása közben kiesett a naplóm közülük. Gyorsan utána hajolva felemeltem, míg a másik kezemmel a pisztoly után nyultam. Lefelé fordított kezemet azonban meglátták és mindkét ember rémulten felkiáltott. Legelőször is szolgálóm tért magához. Első szándéka az volt, hogy szembeszálljon velem és megrohanjon. Rásütöttem a pisztolyt. A töltés oly erős volt benne, hogy még most is sajog a vállam olyat rántott rajtam. Az egész szoba megrendült a lövéstől és nagy füstfelhő borított mindent. Undorító látvány volt a halálsárga arczu haldokló, amint székébe visszaesve ide-oda vergődött, míg végre holtan lebukott a földre. Watson mozdulatlanul bámult reám Egyszerre sulyos léptek hallatszottak a konyhából és az ajtót kezdték fessegetni. Ideje volt saját biztonságomra gondolni. A pisztolyt az asztalra dobtam és visszahelyeztem magamat láthatatlan állapotomba. Épen jókor. Mert a kitárult ajtón a majorban háló két tehenes rohant be egy jajveszéklő halálra ijedt nőcseléddel. Bár érdekelt volna megtudni, hogy mi történik tovább, nem mertem maradni, hanem az ajtón gyorsan kisorsranva hazáig futottam, hogy még mielőtt fellármáznak a vészhirrel, az ágyamban találjanak.

VII.

Midőn a házba léptem, felizgatott lelkiállapotom daczára is eszembe jutott, hogy a veranda ajtaját nyitva hagyjam. A lépcsőház bejáratának ajtaját is úgy hagytam, amint volt, vagyis a mint a két gazember hagyta. Kirabolt íróasztalom felé se mentem, hanem haladéktalanul a hálószobámba léptem és sietve levetkőztem. Vékony czipőim sárosak voltak és egészen átnedvesültek, tehát lemostam róluk a sarat és a kandallóban még mindig lobogó tűz mellé tettem száradni; átázott harisnyáimat pedig a kabátom zsebébe rejtettem. És így semmi nyoma nem maradt az éjjeli kirándulásomnak. Most már ugyse kételkedhettem, hogy elrablott tulajdonom meg fog kerülni, naplóm, amit legjobban féltettem, már a zsebemben volt. Azután kioltottam a gyerityát és lefeküdtem az ágyba.

Volt az éjszaka! De nem tehettem másként, minthogy csendesen fekve maradva bevárjam a történendőket. Álom nem jött a szememre. Odakint minden csendes volt, a szél is elállott; idebenn pedig a tűz pattogásán kívül semmi sem zavarta a mély csendet.

Különös, szinte kísérteties volt a tűznek hirtelen, váratlan fel-fellobbanása, mintha mindenáron életben akarna maradni ebben a halotti légkörben. Lángja egészen bevilágította a szobát, majd egyszerre kialudt, sötétpiros parázsszá válva, míg végre teljesen elhamvadott és koromsötétség lepte el a szobát. Képzetelem előtt rémes, kísérteties árnyak

röpködtek, alakot öltve, fenyegetve, hol a falakon, hol a mennyezeten előbukkanva. Megragadtam a csengetyű zsinórját, de eszembe jutott, hogy az annak a szobájába vezet, ki jelenleg szétzuzott mellel, élettelenül fekszik oly álomban, melyből semmiféle csengetés soha többé fel nem ébresztheti. Mégis sajátságos ösztön késztetett arra, hogy megrántsam és meggyőződést szerezzek magamnak arról, nem-e volt álom ez az egész rémes kaland. Megijedtem. A kezem remegett és attól féltem, hátha hívásomra szolgálóm mégis megjelenik az ágyamnál olyan állapotban, a mint utolszor láttam. Azon gondolkodtam, képes leszek-e elfelejteni, azt a ki nem mondott átkot, azt a félelmet, gyűlöletet, borzalmat, mely azokból a haldokló szemekből reám visszatükröződött. De hát miért kísértenek ezek a gondolatok? Hisz lelkiismeretem nem tehet semmiféle szemrehányást. Ez az ember tetten kapott tolvaj és gyilkos szándéku gonosztevő volt, én csak igazságot szolgáltatam és semmi egyebet. Ha már kezembe adatott a megtorlás módja, csak nem fogok visszariadni tettem következményeitől. Bármit ítéljen is az emberi törvény, én nem érzem magamat bűnösnek. Nekem jogomban állott az önvédelem!

Tünődéseim között mindenféle izgató gondolatok egymást kergették agyamban. Az órák lassan teltek, de végre mégis emberi hangot véltem hallani. Felemelkedtem. A csarnok ajtaján kopogást hallottam, majd pedig zürzavaros hangzavar ütötte meg a fületem. Örületes lázas türelmetlenség vett rajtam erőt. Egyszerre papucsos léptek csoszogtak végig a folyosón és valaki megkopogtatta szobámnak ajtaját. Egy ideig kopogni hagytam, aztán álmos hangon kikiáltottam, s megkérdeztem, hogy ki háborgat, mit akarnak tőlem.

— Sir, az ég nevére, keljen fel azonnal. Gyilkosságot követtek el. Szükség van önre!

— Gyilkosságot? Mit beszél Róbert?!

— Jones van itt a faluból, és mindenáron beszélni akar méltóságoddal. Azt mondja, hogy az inast meggyilkolva találták és Watsont vádolják a gyilkossággal, a kit már el is fogtak. Az egész házat pedig kirabolták!

— Kirabolták a házat! Lajost meggyilkolták! — ismétellem — az lehetetlen! Mi van itt elvinni való, hiszen minden valamire való érték a bankban van.

— Dolgozószobáját rabolták ki Sir! Jones legalább azt állítja, hogy megtalálta méltóságod iratait, pénzét és egyéb értékes dolgait.

— Lehetetlen! — mondtam, és benyitottam a dolgozószobámba. Ne mozduljon. Tehát csakugyan igaz, de ne menjünk tovább, míg Jones maga nem látja. Csodálom, hogy olyan mélyen aludtam és semmit sem vettem észre.

Ily módon biztosítva magamnak Róbert tanuskodását, ruhát vettem magamra és lementem a földszintre megparancsolván, hogy hívják be Jonest, ki az összecsendült háznépnek mesélte a történeteket.

Jones felvilágosítása rövid és pontos volt. Egy tanyabeli ember hozta meg a vészirt, mire ő mint rendőr rögtön a tiszt lakba sietett és pontosan leírta a jelenetet úgy, a mint én elhagytam.

Watson olyannak látszott, mint a ki el van

büvölve. Letartóztatták, azután pedig hozzám jöttek. Marchmond ügyvédem is, a ki éppen nálam tartózkodott, velem együtt figyelemmel hallgatta a falusi rendőr értesítését.

— Rejtélyes bűneset ez -- jegyzé meg az ügyvéd. Bizonyosan összeveszték a zsákmány felett. Hát a fogoly miféle vallomást tett?

— Bocsánatot kérek. de ő azt állítja, hogy mr. Neville lőtte agyon azt az embert, — felelte a rendőr.

— Én? — kérdeztem elbámulva. Megtettem volna, ha rajtakapom a rablásnál, de ha jól értettem ott lőtték agyon, a hol megtalálták a testét. Ugyan, hogy magyarázza Watson akkor az én ottléteimet?

— Igaza van, Sir. Azt hiszem, ő maga se tudja, hogy mit beszél, azért meg is tiltottam neki, hogy bármit is beszéljen.

— Annak az embernek meg kellett örülnie — szólt közbe Marchmond — mert különben ilyen képtelenséggel nem állhatna elő. Az ugyan mondhatta volna, hogy mr. Neville rajtakapva őket a lopáson utánuk lőtt és Lajost agyonlőtte, és hogy ő azután a holttestet a tiszt lakba becipelte; de még ez is hihetetlen volna. De csak ez volna az egyetlen lehetőség, miután mr. Neville az éjjel nem hagyta el a házat, a mi bebizonyítható dolog, és első sorban általam is már.

Ez váratlan és megnyugtató bizonyosság volt mellettem. Később az emeletre mentünk, hol Jones megvizsgálta a rablás színhelyét. Szeme azonban mégsem volt oly éles, mint az enyém, mert én rögtön felfedeztem saját cipőmnek sáros fekete nyomát a szoba szőnyegén és feltűnés nélkül iparkodtam ezt a veszedelmes nyomot eltüntetni, úgy hogy az egészről csak egy megkülönböztethetetlen sáros folt maradt vissza.

Sibley ezredes volt a legközelebbi hivatalos tekintély. Elébe vezették Watson. Marchmond és én segédkeztünk neki a vizsgálatnál, bár, megvallom, nem valami különös jól éreztem magamat, midőn szembesítették a fogolylyal. Kinosan eshetett neki, hogy majd akasztófára ítélik oly bűntényért, melyet nem követett el. De megérdemelte az akasztófát; hisz engemet akart meggyilkolni. Nem nagy köszönettel tartozom neki ugyan azért, hogy életemet nem vehette el, de megérdemli, hogy gonosz szándékáért meglakoljon, tehát lelkiismeretem teljesen nyugodt volt. Helyzetem mégis nehéz volt. Watson sápadt volt ugyan, de meglehetősen uralkodott magán, mialatt cselédeit kihallgatták.

Hodge John, a kocsis azt vallotta, hogy a lövés riasztotta fel álmából, melyet hangos kiáltás követett. Állítása szerint társa is, a ki vele egy szobában aludt, azonnal felébredt. Miközben álomittasan egymásra bámultak, azon csodálkozva, hogy mi történhetett, a szolgáló megkopogtatta ajtójukat és kérte őket, hogy siessenek a tiszt lakba, mert ott valami szerencsétlenség történt, vagy valakit meggyilkoltak. Erre ők azonnal odasiettek, de a szoba ajtaját zárva találván, betörték és ott találták holtan elterülve, átlőtt szívvvel az inast. A kilőtt pisztoly az asztalon feküdt körülötte egy halmaz pénz és iromány, Watson pedig ott ült kidülte bamba szemekkel, maga elé bámulva, mintha kísérteteket látna. Ezt az állítást egy a tanyán épen akkor tartózkodó földmives is megerősítette. Egy másik azt is vallotta, hogy ő ébren volt a lövés eldördülte alkalmával, mert akkor

ébredt fel, mikor Watson valakivel beszélgetve a házba lépett. Most már csak nekem kellett a rablott tárgyak azonosságát bizonyítanom. Ekkor azonban Watson felugrott helyéről.

— Várjanak, — mondá — valamit akarok mondani.

— Jobb, ha hallgat észrevételeivel — felelte az ezredes.

— Felesleges volna ezt elhallgatnom. Nem én lőttem agyon az inast. Én ártatlan vagyok. Én csak a tulajdonomat vettem vissza, a tölem ellopott iratokat. Épen kiválogattam okmányaimat, midőn ő (s ezzel rám mutatott) a szobában termett. Lajos felugrott, de ugyanabban a pillanatban az asztalon lévő pisztolyt »ő« fölkapta és lelőtte vele az inast. Azután ismét nyomtalanul eltűnt.

— Eltűnt? Hogyan? — kérdezte az ezredes.

— Azt nem tudom. Azt se tudom, hogy jött be, de még kevésbé hogyan távozott. Az ördöggel kellett szövetkeznie. Az egész uton hallottuk lépéseit az erdőben, de sehol se láttuk. Ez az ember maga az ördög. Nézzenek rá! Ő ezt nem tagadhatja.

Ugy hiszem elhalványultam; de megőriztem nyugalmamat. Az ezredes elkomolyodott és visszaszólította Hodge-ot.

— Az imént azt állította — kérdezte tőle — hogy az ajtó csukva volt és azt be kellett törnie?

— Igen, Sir.

— Bizonyos abban, hogy be volt csukva?

— Igen, Sir, teljesen biztos vagyok.

— A foglyon kívül senkit sem talált a holttest mellett?

— Nem, senki se volt benn.

— Belülről, vagy kívülről volt az ajtó bezárva?

— Belülről.

Jonest hívták elő.

— Megvizsgálta az ajtót?

— Igen. Belülről volt zárva és kívülről kifeszítve

— Honnan tudja, hogy belülről volt bezárva?

— Még a kulcs is benne volt a zárban.

(Folyt. köv.)

A félelem.

Francziából.

Ebéd után újra a fedélzetre mentünk. A földközi tenger a hold halavány fényénél mozdulatlanul terült előttünk.

A hatalmas hajó, fekete füstfelleget fujva a csillagos ég felé, siklott tova, mögöttünk fehéren tajtékzott a tenger, felkavarva, a nehéz kolosszus gyors rohanása, megcsapkodva a csavarkerék által; a hullámok feltornyosultak s oly világosságot szórtak, hogy legtalálóbban egy sisterszó holdhoz hasonlíthattuk őket.

Valami hatan vagy nyolczan lehattunk, akik némán csodáltak e látványt, tekintetünket, amerre igyekvünk, a messze Afrika felé fordítva. A kapitány, ki közepütt állva szivarozott, következőképp vette fel a déli beszélgetés fonalát:

— Valóban, ezen a napon félelmet éreztem. Hajóm hat óra hosszat ült a zátonyon, korbácsolva a hullámoktól. Csak estefelé szabadított meg bennünket egy angol szenes-hajó kétségbeejtő helyzetünkből.

Most egy komoly magatartású és napégette arcú, magas termetű ember szól a beszélgetésbe, még pedig első ízben; éreztük, hogy olyan férfi, akit örökösen veszedelmek lebegtek körül, aki ismeretlen világokat utazott be s aki nyugodt tekintetének mélyén megőrzött valamit az általa látott országokból; látszott rajta, hogy rendíthetetlen bátorságú férfi. Így szólt:

— Ön azt állítja, parancsnok ur, hogy félt; nem hiszem. Ön rosszul használja ezt a szót s csalódik az érzelemben, mely akkor elfogta. Az elhatározott ember még a legnagyobb veszedelemmel szemben sem fél. Fel van izgatva, nyugtalan, aggódó, de a félelem az egészen más.

A kapitány mosolyogva válaszolt:

— Az ördögbe is! de én biztosítom önt, hogy féltém.

— Engedje meg, hogy kimagyarázzam magamat! A félelem (és maguk a legvakmerőbb emberek is érezhetnek félelmet), a félelem valami iszonyu, lesújtó érzés, a lélek megzavarodása, az agyvelőnek és a szívnak görcsös rángatózása, melyre még visszaemlékezni is borzalom. Ez azonban nem fogja el a bátor embert valamely szemellátható veszedelemmel, de még a kikerülhetetlennek látszó halállal szemben sem. Csupán egészen sajátos körülmények között, bizonyos titokszerű megfoghatatlan tünetek között, sötét és megmagyarázhatatlan jelenségek alkalmával érzi. Egy ember, aki hiszi a kísértetek létezését s éjnek évadján azt képzei, hogy ilyen lát, érzi a félelmet, egész bénító hatalmában. Én is megismertem ezt a félelmet, ez előtt tíz évvel, fényes nappal. Pedig sokszor néztem szemébe a halálnak. Akárhányszor vívtam párbajt. Rablók halott gyanánt az utfélen hagytak. Amerikában, mint felkelőt, akasztófára ítélték és Khina partjain a hajó földézetéről a tengerbe vetettek. És valahányszor elveszettnek hittem magamat, mindannyiszor teljesen nyugodt voltam, s nem vesztettem el lélekjelenléteimet. Félelmet nem éreztem. Ezt csak Afrikában ismertem meg, bár ő az észak gyermeke s a nap elűzi, mint a ködöt. Ne feledjék ezt uraim. A keletiek az életet semmire sem becsülik; akármelyik pillanatban készséggel feláldozzák azt; az éjszakák világosak s nem rejtenek kísérteteket; a lélek is szabad azoktól a sivár szorongásoktól, melyek az éjszaka tartományaiban oly gyakorta gyötörnek. A keleten ismerik a hirtelen megrémülést, de a félelmet nem. És mégis, hallják csak, hogy mi történt velem a forró Afrikában.

Az uorgai nagy homokivatagokon vándoroltunk. A legsajátságosabb országa a világnak. Képzeldék úgy a dolgot, mintha az Oczeán egy vihar alkalmával hirtelen sárga homokká változnék. Valóságos homokhegyek terültek körülöttünk, ahány, annyiféle alakban. Rémitő látvány! És a legvadabb mozgásban megdermedt néma homoktenger fölé a dél gyilkos napja fojtó lángengert tűz. Ezeket az aranyhamu-hegyeket kell szakadatlanul járni, pihenés, árnyék nélkül. A lovak meg-meghorkannak, térdig dagasztják a homokot s aztán ki-kisiklanak, mikor a tulsó oldalon le kell menni a hegyről.

Jó barátommal tettem meg azt az utat, kísértetünkben volt nyolcz spahi, négy teve egy-egy hajcsárral. Már hosszú ideje szót sem szölkünk, mert elfojtott a hőség és a fáradság, s kiszáradtunk, mint maga az égő sivatag. Egyszerre a kísértők egyikének szájából különös felkiáltás tört elő; mind megálltunk s mozdulatlanul maradtunk, borzadással figyelve

egy leirhatatlan tüneményre, melyet az elátkozott ország lakosai igen jól ismernek. Valamerre, közel hozzánk, bizonytalan irányban egy dobos pörgette dobját, a sivatag rejtelmes dobosa; egész tisztán hallottuk a dobpergést, majd szaggatottan, majd egyhuzamban, rendes marstempóban pörgött, de szakadatlanul.

Az arabok rémülten tekintettek egymásra; és az egyik tompán mondá arabul: »A halál jár közöttünk.« Ebben a pillanatban kísértőm, jó barátom, majdnem testvérem, a ló nyakára bukott. A napszúrás megölte őt. És míg én barátom megmentésén fáradoztam, két óra hosszat hangzott a fülemben e kísérteties dobos egyhangu, szakadatlan, megfoghatatlan dobolása. És ekkor éreztem a valódi félelmet, mely velőmet és csontjaimat átjárta, az iszonyatos félelmet, szemben a kedves halottal, egy a naptól felgyújtott üregben, négy homokfal között és a dob egyre pörgött, 200 mértföldnyire a legközelebbi francia falutól. Ekkor értettem meg legelőször, hogy mit tesz az félni.

A kapitány félbeszakítja az elbeszélőt:

— Bocsánat, uram, — mi a magyarázata ennek a titkos dobolásnak?

— Mai napig se tudom. Senki se tudja. A tiszték, akiket ez a különös zaj gyakran meglep, a megerősödött, meggyarapodott visszhangnak tulajdonítják ezt, melyet a homokszemcsék záporosója kelt fel; e homokszemcséket a szélvész kavarja fel s ezek aztán a fonnyadt növényzet leveire hullanak. Azért ez a tünemény mindig apró, napégette növények közelében észlelhető, melyek pergamenkeménységűek. Ez a dobolás tehát nem egyéb, mint egy különös természeti tünemény a hangok birodalmában. De erről csak jóval később értesültem.

Hajóégés a tengeren.

Turgenyev után.

1838. májusában történt.

Sok más utas-sal a Pétervár és Lübeck közt közlekedő I. Nikolai gőzhajón voltam. Mivel akkor a vasutak még kevéssé virágoztak, az utasok inkább a tengeri utat választották. Ezért sokan magukkal vitték kocsijaikat is, melyen Németországban és Franciaországban utazásukat folytatták.

Hajónkon, amennyire emlékezem, huszonnyolcz urasági kocsi volt. A hajón továbbá volt mintegy 280 utas, köztük körülbelül husz gyermek.

Akkor még nagyon fiatal voltam, s mivel nem éreztem tengeri betegséget, minden új benyomás rendkívül lebilincsel. A hajón néhány igen szép nő volt, — a legtöbben már meghaltak.

Anyám először engedett egyedül utra és meg kellett ígérnem, hogy okosan viselem magamat, különösen kártyát nem veszek a kezembe... Épen ezt az utóbbi ígéretet szegtem meg leghamarabb. Este a közös teremben nagy társaság találkozott, a többi közt néhány Péterváron igen ismert játékos. Mindennap bankot adtak, és az arany csengése, melyet régebben többször lehetett látni, mint most, igazán bódító volt.

Az urak egyike, aki észrevette, hogy távol tartom magamat a játszó asztaltól, de az okot, a mért ezt teszem, nem tudta, ajánlatot tett, hogy vegyek részt a játékban; mikor tizenkilenc éves korom naivitá-

sában felvilágosítottam az okról, mely visszatart a játéktól, hangosan felkaczagott és társaihoz fordulva megjegyzé, hogy kincset talált: egy fiatal embert, aki sohasem nyult még kártyához, éppen ezért hivatalva van arra, hogy szerencse érje, az együgyűek igaz szerencséje.

Nem tudom, hogy történt, de tíz perc múlva már a játszó asztalnál ültem, kezemben a kártya, részt vettem a játékban s tüzzel, szenvedélyvel játszottam.

És meg kell vallanom, hogy a régi közmondás beteljesedett. Az arany özönként gurult hozzám; verejtékcseppektől borított két kezem felől két aranyhalom emelkedett. A játékos, aki elcsábított, nem szünetelt tovább is sarkalni. Őszintén megvallva, azon kezdtem töprengeni, hogy lehetnék egy csapással kimondhatatlan gazdag.

Hirtelen feltárult a terem ajtaja, egy nő rohan be s elhaló hangon kiáltja: „Ég a hajó! S elájul. Ez a kiáltás mindnyáját rettenetes izgalomra gerjeszté; senki sem maradhatott helyén; félredobva aranyat, ezüstöt, utalványt, mindnyájan kirohantak. Miképen nem vehettük észre a füstöt, mely már a teremben is érezhető volt? Nem foghatom fel a lépcső már egészen füstbe volt burkolva. Itt-ott felcikkázott egy sötét vörös nyelv, mely hasonlított az izzó kőszénhez. Egy pillanat alatt mind a földézetten voltunk. A kémény két felén, az árbocz hosszában két hatalmas füstoszlop emelkedett; rettenetes zürzavar keletkezett; érezni lehet, hogy a hajón minden emberi lényt az önfentartás kétségbeesett ösztöne ragad magával, s különösen pedig engemet. Emlékszem, mint kaptam meg egy matróz kezét s anyám nevében tizezer rubelt ígértem neki, ha megment. A matróz, aki természetesen nem vehette komolyan szavaimat, kitepte magát; nem is sürgettem őt tovább, mert beláttam, hogy amit mondok, az képtelenség. Különben a többinek sem volt értelme, amit körülöttem láttam. Valóban, a tengeren egy elsüllyedő vagy égő hajó tragikumának semmi sem fel meg úgy mint annak komikumá. Például egy gazdag, megijedt földbirtokos a szó teljes értelmében csuszkált a földézetten, a padlóhoz ütötte fejét és kétségbeesetten hívta istent segítségül: de mikor a víz, melyet nagy mennyiségben öntöttek a széntárba, egy pillanatra megfékezte a lángokat, fölemelkedett és dörgő hangon kiáltá: »Kis hitűek, valóban az hiszitek, hogy Istenünk, az oroszok istene el fog hagyni bennünket?« E pillanatban azonban még hatalmasabban csapott fel a láng, és a nagy hívő megint leborult s négy-kéz láb csuszkált a földézetten. Egy sötét tekintetű, dult arcú tábornok nem szünetelt meg kiabálni: »Futárt kell küldeni a csárhoz! Mikor a katonai telepeken, ahol személyesen voltam jelen, zendülés tört ki, futárt küldtünk a csárhoz és ez által legalább néhányan megszabadultunk.« Egy másik ur esernyőjével egy a máh között levő szegényes olajfestésű arczképet bökdösött; hat lyukat szurt a képbe; a szem, orr, száj és fül helyén. És e munkát ezzel a felkiáltással kísérte: »Mi legyen most ezzel?« Pedig az a kép nem is volt az övé. Egy vastag ur, ki hasonlított egy német serfőzöhöz, folyvást sóhajtozott: »Kapitány! kapitány!« . . . És mikor a kapitánynak kifogyott a türelme és galléron fogta őt s rákiáltott: »No! én vagyok a kapitány, mit akar?« — a vastag ur zavartan nézett rája s megint csak sóhajtá; »Kapitány! kapitány!

És mégis ez a kapitány mentette meg mindnyájunk életét. Először azáltal, hogy az utolsó pillanathban, mikor még oda lehetett férni a géphez megváltoztatá a hajó irányát, mely egyenesen Lübecknek menve, a helyett, hogy a partra fordult volna, bizonyosan előbb elégett volna, mint mi kikötőbe érhattünk volna; másodsor az által, hogy megparancsolta a marózkodnak, döfjenek le kiméletlenül mindenkit, aki hozzá mer nyulni a még épségben maradt két csónakhoz; a többiek, melyeket a tapasztalatlan utasok leereszteni akartak, felborultak.

A matrózok, kik többnyire dánok voltak, erélyes, higgadt arczvonásaikkal és kihuzott késükkel, melyen majdnem vérvörösen csillogott a láng fénye, önkénytelen félelmet gerjesztettek. Meglehető heves szél fujt, mely erősbitette a hajó harmadrészen dühöngő tüzet. Meg kell vallanom, hogy a nők nagyobb bátorságot tanusítottak, mint a férfiak. A szerencsétlenség híre ágyukban találta őket; halottsápadtan csak annyi idejük maradt volt, hogy magukra kapták a paplant és bár akkor is kevésse voltam vállasos, mégis úgy tekintettem őket, mint az anyalokat, akik azért jöttek le az égből, hogy megszegyenítsenek és bátorítsanak bennünket, de volt néhány férfi is a hajón, akik félelem nélkül néztek szembe a veszéllyel. Különösen bizonyos D—vre emlékszem, az egykori kopenhágai orosz követre; levetette csizmáját, nyakkendőjét, meg kabátját, az az utóbbit ujaival átkötve mellén, és úgy ült egy vastag kötélén, nyugodtan sziva szivarját — harangozva lábával s mindnyájunkat gunyos mosolylyal nézegetett. Én a külső lépcső legalsó fokára menekültem. Bizonyos merevségtől elfogva, néztem a vöröses fényű habokat alattam, melyek néha-néha arczomig fröcscentek fel, és azt gondoltam: »Igy kell hát elveszned tizenkilencz éves korodban!« mert el voltam tökévelve, hogy inkább a hullámokban keresem siromat, hogysen megsüttesem magamat az égő hajón! Magas ivet képezett a fejem fölött a láng és nagyon jól megkülönböztethetém suttogását a tenger susogásától.

Nem messze tőlem, ugyanazon a lépcsőn egy öreg asszony ült. Valószínűleg egy Európába utazott család szakácsnője. Fejét tenyerébe horgasztva, úgy látszott, mintha imádkoznék; hirtelen azonban rámpillantott s valószínűleg olvasta arczomon kárhozasos eltökélesemet, hogy véget vetek életemnek, vagy talán más okból, elég az hozzá hogy megfogta kezemet és majdnem esdeklő hangon mondá: »Nem uram, senkinek sincs hatalmában az élete, — önnek sem. Amit Isten parancsol, az fog történni; ha valaki önmaga oltja ki életét, azt megbünteti az Isten a másvilágon!«

E pillanatig legcsekélyebb kedvem se volt az öngyilkosságra, de hirtelen bizonyos kérdés támadt bennem, amit helyzetem eléggé megmagyarázott: néhányszor úgy tettem, mintha csakugyan teltitni akarnám szándékomat; és mindannyiszor felém fordult az öreg asszony, hogy megakadályozza azt, amit bűnnek tartott. Végre elszégyeltem magamat és abbahagytam a komédiát. Különben is nem volt helyén a halállal szemben, melyet most már komolyan elkerülhetlennek tartottam. Különben nem értem rá e csodálatos érzésekről számadást adni, vagy elradtatva lenni egoizmus hiánya felett (amit ma altizmusnak neveznének), mert e pillanatban kettős erővel sustorgott a tűz fejkünk felett; de ugyanekkor egy rézcsengésű hangot hallottunk (megmentőnk

hangját): »Mit csináltok itt (szerencsétlenek? El vagytok veszve, ha itt maradtok: kövessetek!«

És a nélkül, hogy tudtuk volna, ki hi bennünket és hová menjünk, gyorsan felugrottunk és a füstben egy matróz kék zubonya után rohantunk, aki előttünk egy kötélhágcsóra kuszott. Nem tudom, miért követtem; azt hiszem, hogy vakon követtem volna e perczben akkor is, ha vízbe ugrik vagy egyáltalában valami más rendkívüli dolgot követ el. Miután a matróz két vagy három hágcsóikon át fölment, egy utazó kocsi födelére ugrott, melynek alsó része már meggyuladt. Utána ugrottam, és hallottam, amint az öreg asszony is a kocsira ugrott; a kocsiról a matróz egy másikra ugrott, innen egy harmadikra, én mindig nyomában, míg a hajó orrára nem jutottunk.

Itt gyülekeztek össze majdnem az összes utasok. A matrózok a kapitány felügyelete alatt leeresztették az egyik sajkát, szerencsére a nagyobbat. A hajó párkányán át láttam a másik oldalon megvilágított parti sziklát, mely Lübeck felé vonult. A szikla mintegy két versznyi lehetett. Nem tudtam uszni; az a hely, hol zátonyra jutottunk, a nélkül, hogy észrevettük volna, nem lehetett mély, de nagy hullámok jártak. De mégis erőt vett bennem a tudat, mikor a sziklát meg pillantottam, hogy meg vagyunk mentve s mindnyájunk csodálkozására felkiáltottam: hurrah! Kissé távol tartottam magamat attól a helytől, ahová mindnyájan tolongtak, hogy a létrához juthassak, mely a nagy csónakhoz vezetett; sok asszony, öreg és gyermek csoportosult ott össze: mióta azonban megpillantottam a sziklát, nem mentem tovább; biztosan tudtam, hogy meg vagyunk mentve. Csodálkozva láttam, hogy a gyermekek alig féltek, sőt némelyek elaludtak anyjuk karjain. Egyetlen gyermeket sem ért szerencsétlenség a tűznél.

Az utasok közt egy magas termetű tábornokot vettem észre; felső kabátjából csurgott a víz: mozdulatlanul állott, egy merőlegesen felállított padra támaszkodva, melyet az imént szakított ki valahonnan. Ugy tetszett nekem, mirtha a félelem első perczében gorombán eltaszított volna egy asszonyt, aki előtte akart leugrani az első csónakok egyikébe, melyek az utasok hibája miatt elsüllyedtek. A gőzhajó egyik szolgálója megragadta őt és hatalmas lökéssel hátradobta, és az öreg katona, aki szégyenlettel pillanatnyi gyávaságát, megesküdött, hogy utoljára, a kapitány után hagyja el a hajót. Magas és halavány ember volt, homlokán véres sebhelylyel, alázatos arcczal tekintett szét, mintha bocsánatért esedeznék.

E pillanatban a hajó balpárkányához közeledtem és láttam, hogy a hullámok úgy dobálják a kis csónakot, mint a játékszert: két benne ülő matróz jelekkel szállították fel az utasokat, hogy ugorjanak bele, de ez nem volt olyan könnyű. Az I. Nikolai sorhajó volt, és nagyon ügyesen kellett ugrani valakinek, hogy ne fordítsa fel a sajkát. Végre mégis rászántam magamat; a horgonylánczon álltam, mely kívülről futott a hajó körül; éppen le akartam ugrani, mikor egy sulyos, vastag lágy tömeg esett rám. Egy nő kapaszkodott nyakamba. Megvallom, hogy első mozdulatom az volt, hogy kezeit erőszakosan lebontsam nyakamról és így megmeneküljek terhétől; szerencsére nem tettem ezt. A hirtelen lökés a tehérrel együtt a tengerbe lökött, de szerencsére egy kötél végét pillantottam meg előttem, melyet görcsösen megkaptam, míg a kötél véresre vágta

kezemet. Letekintvén, láttam, hogy terhimmel épen a sajka felett lebegek . . . le Isten nevében! Lesiklottam . . . A sajka csak úgy recsegett-ropogott. Hurrah! kiáltottak a matrózok. Az ájult asszonyt letettem a sajka fenekére s rögtön föltekintettem a hajóra, melynek párkányán számos tolongó fejet, különösen nőt vettem észre.

Ugorjatok le! kiálték, kitarva karjaimat. Vakmerő kísérletem sikere, az a meggyőződés, hogy megmenekültem a tüztől, kimondhatatlan erőt adott és a három nőt, akik le mertek ugrani, oly könnyen fogtam fel, mint az almát. Emlékszem mint sikoltott mindegyik nő, mikor leugrott s amint a csónakban volt rögtön elájult. Egy ur, akinek az ijedség elvette a hangját, majdnem agyondobott egy nőt, mert egy sulyos dobozt hajított a sajkába, mely ott eltört s a drága utazó készülék volt benne. A nélkül, hogy számot adtam volna magamnak arra nézve, van-e jogom fölötte rendelkezni, oda ajándékoztam a két matrózának, akik minden vonakodás nélkül elfogadták. Most egész erővel a part felé evezünk, hallottuk utánunk a kiáltást: »Küldjétek gyorsan vissza a csónakot!« Azért is, mikor a víz már nem volt egy arsin mély, a part közelében ki kellett szállanunk a sajkából. Apró szemü, hideg eső hullott már egy óra óta, anélkül, hogy a tűzre legkevesebb hatással lett volna, mig mi borig áztunk.

Végre elértük a váravárt partot, mely telt volt lucskos mocsárral, melybe térdig süllyedtünk.

Sajkánk gyorsan távozott, s mint a nagy sajka, a hajó és a part közt sietve kezdett járni. Csakis nyolcz utazó járt szerencsétlenül, egy a szenes kamrába esett, egy vízbe fült, mert minden pénzt magával vitte. Ez utóbbival, a kinek alig tudtam nevét, egész nap sakkoztam s oly elkeseredetten játszott, hogy W. herczeg, a ki figyelemmel kísérte játékunkat, felkiáltott: »Azt hinné az ember, életre halálra játszanak.«

A málna, ugy a sok kocsi is teljesen a láng és víz áldozata lett.

A megmentett nők közt volt J. asszony is, egy csinos és szeretetreméltó hölgy, a ki négy leányával és nevelőnőjükkal utazott; azért majdnem mezitláb és meztelen vállal maradt a parton, várva övéit. Szükségesnek éreztem, hogy a szeretetreméltó gavallért játszszam, ami kabátomba, nyakkendőmbé, sőt csizmáimba került; ezenkívül a paraszt, a kit a sziklás part magaslatáról hívtam és a nők elé küldtem, nem tartottam szükségesnek, hogy várakozzék rám és szerencsétlenségem sorsosaival elhajtott Lübeckbe, ugy hogy borig ázva, félöltöztesen maradtam a parton, míg a tengeren hajónk lassan elégett. Sohasem hittem volna, hogy ilyen gyorsan égjen el egy nagy hajó. Nem volt egyéb, mint egy szélesen lángoló, mozdulatlan folt, átszelve az árbo-czok és kémények fekete körrajzaival, melyek fölött a sirályok repkedtek; aztán egy nagy sziporkákat hányó hamuboglya, mely végre széles körívben elmerült a már kevésbbé háborgó tengerben. És ez minden? — gondolám — az egész életünk csak egy marok hamu, melyet a szél elfúj?

A fogvaczogó filozofus szerencséjére, fölvettem egy fuvaros, a kinek persze két aranyat kellett fizetnem, de ezért cserében egy vastag köpönyegbe burkolt s egypár mecklenburgi dalt dudolt, melyek nagyon tetszettek. Így jutottam hajnal felé Lübeckbe, ahol találkoztam sorsosaimmal, kikkel Hamburgba mentem. Ott találtuk a huszezer rubelt, melyet

Miklós csár, ki akkor épen Berlinben volt, küldött hadsegédje által. A férfi utasok a pénz végett tanácskozássra gyűltek össze és elhatározták, hogy egészen a nők rendelkezésére bocsátják. Annál könnyebben tehetjük ezt, mert akkor a Németországba jövő orosz korlátlan hitelt élvezett. Most már másképen van.

A matróz, a kinek anyám nevében jelentékeny összeget ígértem, figyelmeztetett ígéretemre. Mivel azonban nem voltam meggyőződve, hogy ugyanaz a matróz, a kivel beszéltem s mivel különben sem tett semmit sem megmentésemre, egy tallért adtam neki, melyet hálásan el is fogadott.

A szegény szakácsnőt, a ki annyira törődött a lelki üdvösségemmel, nem láttam többet. Róla azonban biztosan mondhatom, hogy ha nem égett el vagy fult a vízbe, bizonyosan feljutott a mennyekbe.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Moldoványi Ferencz, Kiszács, 6 korona 60 fillért; Kertész Márton, Piski, 10 korona 80 fillért, Rác Ferencz, Kiszács, 13 korona 10 fillért; Vécsei Frigyes, Budapest, 13 korona 14 fillért; Rosenheim István, Sárvár, 13 korona 50 fillért; Karácsonyi Rezső, Eger, 17 korona 40 fillért; Bajnok Béla, Budapest, 20 korona 70 fillért; Vizvári Antal, Királyháza, 37 korona 34 fillért; Csikesz Géza, Budapest, 117 korona 18 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk; Sztancs Sándor, Nagy-Szeben, július és aug. hónapokra; Gávay Mihály, S.-A.-Ujhely, szeptember és október hónapokra; Mozsik Béla, Budapest, október hónapokra; Weisz Vilmos, Zágráb, október hónapokra; Kocsis István, Vajda-Hunyad, június, július, augusztus, szeptember, október és november hónapokra; Domokos András, Gyula, szeptember, október és november hónapokra; Vetlényi Antal, Arad, szeptember, október és november hónapokra; Veres Ádám, Budapest, október és november hónapokra; ifj. Fojt Ferencz, Kun-Félegyháza, október és november hónapokra; Házler Péter, Selyp, október és november hónapokra; Hatvany József, Csap, november hónapokra; Plavetz Gyula, Orosháza, november hónapokra; Kanizsai Ferencz, N.-Dömölk, november hónapokra; Vadnai Lajos, Királyháza, november hónapokra; Praxl Antal, Budapest, november hónapokra; Horváth István, Szolnok, november hónapokra; Gulyás Mihály, Győr, november hónapokra; Ujhelyi János, Berettyó-Ujfalu, november és december hónapokra; Bedő József, Uj-Verbász, nov. és december hónapokra; Sári Gáspár, Fűzes-Abony, november és decz. hónapokra; Jánoscsák János, Kassa, november és december hónapokra; Kael Lajos, Ujpest, november és december hónapokra; Zatykó János, Arad, november és december hónapokra; Dornay Pál, Budapest, november és december hónapokra; Tusán József, Budapest, november, december és január hónapokra; Lízsek Ferencz, Nagy-Koszmály, december és január hónapokra; Littomericzky János, Hatvan, december és január hónapokra; Török Mihály, Maros-Ujvár, december és január hónapokra; Sáli Pál, Szeged, január hónapokra; Huber Ede, Felső-Nyék, január hónapokra; Gergely János, Losonc, január hónapokra; Holló Mihály, Arló, december, január és február hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: Turtsányi Vilmos.

Buschmann F. könyvnyomdája Budapest (Harisch-Bazár).

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII. Erzsébet-körút 50

legjutányosabban beszerezhető legjobb találmányu sérvkötők. összes betegápolási eszközök és kötszerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint műláb és műkéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fenti címre ügyelni tessenek.

Egyesületünk tagjai ezen hirdetés előmutatása esetén 10% engedményben részesülnek.

Háztartási iskola.

Budapest, VII. Rottenbiller-utca 15. sz.

A főváros egyik legkiválóbb intézete, ahol a délelőtti órákban polgárleányok és előkelő uri hölgyek tanulnak sütni, főzni, varrni igen csekély díjazás ellenében. Az iskola br. Dániel Ernőné, az ország egyik legkiválóbb mánásasszonyának gondozása alatt áll, ki személyesen is örökdi az oktatás helyes iránya felett.

Igazgató: Szécskay István, vezető: Balázs Sándorné, kézimunka-tanító: Koncz Ida.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könnyű kiszámításához vonatkisérők számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze

MARUSÁK JÁNOS

Miskolcz állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkisérő figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolcz személy-pályaudvaron 60 fillér árban.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

TARTALMA: I. Történelem.

II. Földrajz.

III. Természettan.

IV. Számtan.

V. Mértan.

Irta: KERTÉSZ ÁRMIN.

m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél. Budapest, Dohány-utca 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

Bolti ára 2 korona 20 fillér.

A »Kitartás« tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk utján 1 korona 60 fillér kedvezményes árban.